

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

แผนงานวิจัยเรื่อง

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืน

Tourism management for sustainable social and economic development of local
communities in Chiangsaen District, Chiangrai Province

ชื่อโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นอำเภอเชียงแสนเพื่อเชื่อมโยงกับ
ประเทศเพื่อนบ้าน
Development of extended routes from community-managed tourism business
in Chiangsaen District to neighbouring countries
2. การจัดการโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
Homestay management through community participation
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวบน
เส้นทาง R3E
Human resources development in local communities to support tourism development
along the R3E route

ชื่อคณะผู้วิจัย

1. ผู้อำนวยการแผนงาน

นางสาวชุกกิ้น อุนวิจิตร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โทรศัพท์ 053-776088, 053-77600 ต่อ 1563, 085-0380719

โทรสาร 053-776057

Email : chooglino@hotmail.com

2. คณะผู้วิจัย

โครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นอำเภอเชียงแสนเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

หัวหน้าโครงการ นางสาวปทุมพร แก้วคำ

โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โทรศัพท์ 053-776016

โทรสาร 053-776057

Email: aoypatumporn@hotmail.com

โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่พักแรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

หัวหน้าโครงการ นางสาวฤดีกร เดชาชัย

โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โทรศัพท์ 053-776016

โทรสาร 053-776057

Email: rudee001@hotmail.com

โครงการย่อยที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวบนเส้นทาง R3E

หัวหน้าโครงการ นางสาว ชุกกลิ่น อุนวิจิตร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โทรศัพท์ 053-776088, 053-776000 ต่อ 1563, 085-0380719

โทรสาร 053-776057

Email : chooglino@hotmail.com

งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

งบประมาณที่ได้รับ 1,200,000 บาท

ระยะเวลาทำวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน 2551- สิงหาคม 2553

สรุปโครงการวิจัย

ผลจากการเปิดเสรีทาง การค้าและการบริการ ส่งผลให้มีการลงทุนข้ามชาติ มีแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงเพิ่มขึ้นทุกขณะ และหมายรวมถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานราคาถูกจากประเทศ สปป.ลาวและจีนเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นนอกเหนือจากการเข้ามาติดต่อค้าขายหรือท่องเที่ยวของประชากรในประเทศใกล้เคียงที่เพิ่มขึ้นอยู่แล้ว การพัฒนาเส้นทาง R3E และ R3W (หรือ R3A และ R3B) จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัด เชียงรายในอนาคตเพราะเป็นการเดินทางที่มีต้นทุนต่ำลง

การพัฒนาเส้นทางหลวงเชื่อมต่อประเทศเพื่อนบ้านของประเทศจีนจะมีผลทำ ให้มีนักท่องเที่ยวจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของจีนเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย กลุ่มอาเซียนผ่านมณฑลยูนนานมากขึ้น มีผู้วิเคราะห์ไว้ว่าความสมบูรณ์ของการคมนาคมทั้งทางน้ำ ทางบกและทางอากาศทำให้อัตราการเติบโตของมณฑลยูนนานเปรียบเหมือนจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือของไทยเพราะใช้เวลาเดินทางไม่นานและทำให้นักลงทุนต่างชาติต่างมุ่งเป้าการลงทุนไปที่ยูนนาน และในทางกลับกัน นักลงทุนจากจีนเองก็หลั่งไหลเข้ามาลงทุนตามจุดพรมแดนมากขึ้น

จังหวัดเชียงรายนอกจากเป็นประตูการค้าสู่อาเซียนในการระบายสินค้าส่งออกและนำเข้าแล้ว ในภาคธุรกิจท่องเที่ยวก็เป็ นอีกสาขาหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบไม่น้อยไปกว่าสาขาอื่นๆ เช่น การศึกษา สาขาอุตสาหกรรม สาขาการเกษตร เพราะมณฑลยูนนานมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงมาก อีกทั้งเป็นจุดที่ใกล้กับไทยมาก หากการสร้างสะพาน เชื่อมเส้นทาง R3E แล้วเสร็จสมบูรณ์ ค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทาง จะถูกลงและคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าออกประเทศไทยที่ด่านอำเภอเชียงของเพิ่มขึ้นเพราะจากสถิติของด่านตม เชียงของในปี พ .ศ. 2549 มีจำนวนผู้เดินทางเข้าออก ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (ยกเว้นคนลาว) เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ถึง 21.59 % (ข้อมูลจากด่าน ตม.เชียงของ พ.ศ. 2550) การพัฒนาเส้นทางดังกล่าวทำให้จังหวัดเชียงรายจัดประชุมหารือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องของ หกประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคในการเตรียมบุคลากรใน หกประเทศรองรับความร่วมมือการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการส่งเสริมและสานต่อโครงการส่งเสริม ท่องเที่ยว 5 เชียง คือ เชียงใหม่-เชียงราย-เชียงตุง-เชียงทอง-เชียงรุ่ง ให้เกิดเป็นรูปธรรม

การศึกษาความเป็นมาของการพัฒนาการท่องเที่ยวและนโยบายการท่องเที่ยวในประเทศไทยพบว่า ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของไทยมีลักษณะตัดสินใจมาจากเบื้องบน (Top down) คือมาจากรัฐบาลและหน่วยงานส่วนกลางมาก ในระยะหลังการท่องเที่ยวของคนไทยมีการเติบโตที่รวดเร็ว เช่นในปี พ.ศ. 2535 คนไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 35.9 ล้านเที่ยว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากนโยบายการส่งเสริมที่ขาดความสมดุล คือ การเน้นแต่ด้านอุปสงค์ คือ พยายามชักจูงหรือส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแต่ละเลย การเพิ่มขีดความสามารถ ในด้านอุปทาน คือ ขาดการมองศักยภาพหรือสมรรถนะของภาคการท่องเที่ยว การตระหนักและกระตุ้นให้ท้องถิ่น บริหารจัดการท่องเที่ยว

เป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างสมดุลและเกิดความยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย อย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอเชียงแสนเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักและประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาค ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และทำการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรระดับ ท้องถิ่น ให้มีความ พร้อมรองรับการเติบโตทาง การท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัย เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ระหว่างอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ และตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับเมืองโบราณสุวรรณโคมคำของ สปป .ลาวและป็นสถานที่สร้างท่าเรือแห่งที่ 2 โดยทำการศึกษาสำรวจ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ ศึกษาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดย ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในหมู่บ้านที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำนวน 5 หมู่บ้าน ร่วมกับการจัดการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน และการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น เนื้อหาที่กำหนด

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ตำบลบ้านแซว มีศักยภาพในการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ได้ โดยมีข้อค้นพบจากการวิจัยสนับสนุนดังนี้

ด้านตลาดนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวร้อยละ 50 ทราบความเคลื่อนไหวของการสร้างสะพานเชื่อมถนนสาย R3E ที่อำเภอเชียงของ และมีความสนใจในการท่องเที่ยวเส้นทางไทย – ลาว – เวียดนาม - จีน หลังจากสะพานสร้างเสร็จ นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84 มีความสนใจที่จะแวะท่องเที่ยว ในเส้นทางเชียงแสน- เชียงของซึ่งเป็นเส้นทางผ่านตำบลบ้านแซว แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว ให้ ความสนใจได้แก่ วัดเก่าแก่โบราณ และ โบราณสถาน การล่องเรือแม่น้ำโขง การเข้าไปท่องเที่ยวเมืองโบราณสุวรรณโคมคำ (สปป.ลาว) การเที่ยวหาดหินงาม และหาดทรายงาม และ การเลือกซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ตามลำดับ

ด้านความต้องการของชุมชน

ชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างร่มเย็นเป็นสุข

และเพื่อส่งเสริมรายได้ช่วงเวลานอกฤดูการเกษตร ชุมชนมีความต้องการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยว ต้องการพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานและต้องการพัฒนาศักยภาพโดยเข้ารับการอบรม

ผลการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของ ตำบลบ้านแซวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว เดิมใน อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของบนเส้นทาง R3E

ผลการศึกษาพบว่าในตำบลบ้านแซวมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน วัด แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแม่น้ำโขงและแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิสาหกิจชุมชนหลากหลาย แต่ขาดการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่นอกจากเป็นการเพิ่มทางเลือกให้นักท่องเที่ยวในเส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักในอำเภอเชียงแสนและ อำเภอเชียงของ และเส้นทาง R3E แล้วยังเป็นเติมเส้นทางท่องเที่ยวที่ขาดหาย (Missing Link) ระหว่าง อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของด้วย

ผลของการศึกษาบริบทชุมชน การสำรวจพื้นที่ ประกอบกับเส้นทางที่ชุมชนนำเสนอ ประกอบความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงความพร้อมของ ชุมชนใน สปป. ลาว คณะวิจัยได้นำข้อมูลมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวได้จำนวน 3 เส้นทางคือ 1) เส้นทางท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ และเส้นทาง R3E เป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ชื่อเส้นทาง “อัมบุญไหว้พระ 9 วัด” 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิสาหกิจชุมชนเป็นการท่องเที่ยวภายในตำบลเพื่อการศึกษาดูงาน ชื่อเส้นทาง “ความสุขของความพอเพียง” และ 3) เส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับเมืองโบราณสุวรรณโคมคำใน สปป.ลาว ชื่อเส้นทาง “อิสระแห่งสายน้ำ”

ผลการทดสอบเส้นทางโดยใช้องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 6 As เป็นแนวทางการประเมิน ผู้ร่วมทดสอบเส้นทางทุกกลุ่มมีความเห็นว่าเส้นทางที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำเสนอเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดเชียงราย

ผลการพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์

การพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินการที่บ้านท่าขันทองซึ่งเป็นชุมชนชาว อีสานที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีกิจกรรมด้านวิสาหกิจชุมชนหลากหลาย ชุมชนบ้านท่าขันทองได้นำวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงเป็นแนวทางในการบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้นการบริหารจัดการโฮมสเตย์จึงใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความรอบรู้ว่าเป็นบริการใดเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวและการใช้คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสทุกขั้นตอน ตลอดจนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้โฮมสเตย์บ้านท่าขันทองสามารถพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของกระทรวงท่องเที่ยวและ

กีฬาได้ และได้รับประกาศนียบัตรรับรองแล้ว จุดเด่นของบ้านท่าขันทองคือ สามารถพัฒนาภูมิปัญญาที่มีอยู่ไปสู่การบริการแบบใหม่เพิ่มขึ้นด้วย

ผลการประเมินความพึงพอใจของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการจัดการโฮมสเตย์ พบว่าสมาชิกโฮมสเตย์ พึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการโฮมสเตย์ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ชุมชนได้พัฒนาตนเองเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีการจัดการความรู้ และเป็นชุมชนเข้มแข็งผ่านกระบวนการพัฒนาโฮมสเตย์

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในท้องถิ่น

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในท้องถิ่น เกิดจากผลการสำรวจความต้องการของชุมชน พบว่าชุมชน ต้องการ ให้มีการท่องเที่ยวในชุมชน โดยชุมชน มีวัตถุประสงค์ของการจัดท่องเที่ยวชัดเจนว่า จะจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อส่งเสริมรายได้ช่วงเวลานอกฤดูกาลเกษตร ซึ่งจุดประสงค์นี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกอย่างยั่งยืน

ด้านความต้องการพัฒนาศักยภาพ ชุมชนแสดงความต้องการ ให้จัดอบรมใน ระยะแรก จำนวน 4 เรื่องที่ ต้องการมากที่สุด คือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับผู้นำท้องถิ่น การต้อนรับนักท่องเที่ยวสำหรับประชาชนทั่วไป การจัดงานประเพณีและการแสดงสำหรับหมู่บ้าน ท่าขันทองและบ้าน ไทลื้อวังช้างและการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับเจ้าหน้าที่ อบต. เขียวชนและ ผู้แทนจากชุมชน

ผลการอบรมการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่าตำบลบ้านแซวขาดข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ดังนั้นผลพลอยได้จากการอบรมคือการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบล การระดมความคิดในการแสวงหา แหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในพื้นที่ การจัดทำร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ระหว่างการอบรม ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนา และจัดตั้งคณะทำงานกร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับตำบลบ้านแซวระยะ 3 ปีและผลักดันเข้าสู่สภาตำบลเป็นแผนพัฒนาของตำบลได้ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการอบรมและมีศักยภาพในระดับดี จากเดิมที่มี ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและมี ศักยภาพในการวางแผนค่อนข้างน้อย

ผลการอบรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการอบรม ระดับดีมาก ผู้เข้าอบรมมีความยินดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ศักยภาพในการต้อนรับก่อนเข้าอบรมเฉลี่ยร้อยละ 64.3 หลังอบรมเฉลี่ยร้อยละ 88.1 มีศักยภาพเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.8

ผลการอบรมการจัดงานประเพณีและการแสดง ดำเนินการในสองหมู่บ้านโดยเน้นการให้ความรู้ระเบียบแบบแผนของการแสดงและปรับปรุงตามลักษณะของปัญหาที่พบของแต่ละหมู่บ้าน พบว่าทั้งสองหมู่บ้านไม่เคยมีแบบแผนของการจัดแสดง เช่นการไหว้ครู การเก็บรักษาอุปกรณ์อย่าง

เหมาะสม รวมถึงการจัดการรายรับ หมู่บ้านทำขันทองมีการปรับปรุงทำรำ รูปแบบและการแต่งกายให้คงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิม การบริหารการเงินของกลุ่ม และการเก็บรักษาอุปกรณ์ หมู่บ้านไทลื้อวังซางมีการปรับปรุงทำรำให้กระชับ ปรับปรุงเครื่องแต่งกาย การปรับปรุงสถานที่เพื่อจัดการแสดง และการฝึกหัดเยาวชนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นจำนวน 25 คน

ผลการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการอบรมในระดับดี ผู้เข้าอบรมเห็นว่าการอบรมมีประโยชน์ในการนำไปใช้ระดับดีมาก ผู้เข้าอบรมมี ศักยภาพก่อนการอบรมเฉลี่ยร้อยละ 52.6 ศักยภาพหลังการอบรมร้อยละ 81.8 มีศักยภาพเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.2 ส่วนศักยภาพในการปฏิบัติเป็นมัคคุเทศก์ที่ประเมินโดยวิทยากรและสื่อมวลชนยังอยู่ในระดับพอใช้

การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาคุณภาพจากการบริหารจัดการท่องเที่ยว พบว่าตำบลบ้านแซวมี ศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยศักยภาพด้านบริหารจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี และศักยภาพการบริการอยู่ในระดับดีมาก

อย่างไรก็ตามยังมีศักยภาพบางด้านที่ไม่สามารถพัฒนาได้เนื่องจากเงื่อนไขด้านเวลาของโครงการวิจัยและงบประมาณ เช่นการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ชุมชน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญสำหรับตำบลบ้านแซวเนื่องจากเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่นอกตำบล

ผลลัพธ์ที่เด่นชัดของโครงการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ของชุมชน โดยเฉพาะเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตและนิเวศวัฒนธรรมในแม่น้ำโขง
2. วิถีการดำเนินชีวิตและจิตใจแห่งการบริการของกลุ่มชนต่างๆ ที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มไทลื้ออีสาน บ้านทำขันทอง กลุ่มคนพื้นเมืองบ้านสบกก และกลุ่มไทลื้อบ้านใหม่วังซาง แต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
3. เกิดองค์การทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนในตำบล กล่าวคือมีคณะกรรมการท่องเที่ยวระดับตำบล มีกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มการแสดง และมีคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับตำบล และอบต.บ้านแซวได้จัดให้มีฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลด้วย
4. นวัตกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการริเริ่มการตรวจประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ภายในชุมชนก่อนขอรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
5. การพัฒนารูปแบบการบริการขนส่งทางบกและทางน้ำ บริการที่พัก อาหาร ที่แสดงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การผูกเรือแฝดเพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง การใช้รถอีต๊อกขนส่งนักท่องเที่ยว
6. ความร่วมมือระหว่างชุมชนสองประเทศ โดยการพบปะและแลกเปลี่ยนแนวคิดความ

ร่วมมือในการให้บริการนักท่องเที่ยวระหว่างผู้นำและประชาชนบ้านสบกก ประเทศไทยและผู้นำบ้านใหม่ร่มเย็นของสปป.ลาว

7. จิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

8. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว ผ่านกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ในด้านต่อไปนี้

8.1 ประชาชนเข้าใจคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นและสามารถค้นหาสิ่งที่มีคุณค่าของท้องถิ่นด้วยตนเอง

8.2 มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่ม เช่นระหว่างผู้นำและชาวบ้าน และระหว่างหมู่บ้านระหว่างการประชุมและการทำงานร่วมกัน

8.3 ประชาชนได้พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

8.4 มีการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ และค้นพบวิธีการพัฒนาของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและแบบแผนการดำเนินงานที่เป็นของตนเอง

8.5 เกิดการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่ให้ดีกว่าเดิมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.6 ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและมองเห็นประโยชน์ของการทำงานแบบเครือข่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ต่างคนต่างทำ

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ วิจัยชัดเจน มี 7 กลุ่มคือ ผู้นำชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าขันทอง กลุ่มประมงบ้านสบกก กลุ่มการแสดงบ้านท่าขันทอง และไทยลือบ้านใหม่วังซาง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มแม่บ้าน ได้นำความรู้จากการเข้าร่วมพัฒนาศักยภาพในโครงการไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และมั่นใจในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว การเห็นคุณค่าของการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ชื่อเสียงของ ตำบลบ้านแซวเริ่มเป็นที่รับรู้ระดับจังหวัดและต่างภูมิภาค จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการบริการและการขายผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

1. การรองรับนักท่องเที่ยว ระบบการรับนักท่องเที่ยวปัจจุบันยังต้องผ่าน อบต. จึงควรวางระบบที่นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อประสานงานกับชุมชนโดยตรงเพื่อความสะดวกและกระตุ้นให้ชุมชนเร่งพัฒนาระบบบริหารจัดการของชุมชนเอง

2. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอย่างจริงจัง คณะกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องเชิญหมู่บ้านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนต้นแบบเป็นพี่เลี้ยงเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างทั่วถึง

3. ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงตลาดนักท่องเที่ยวต่างภูมิภาคและสร้างแพ็คเกจสำหรับนักท่องเที่ยวโดยให้การท่องเที่ยวโฮมสเตย์เป็นศูนย์กลางของเส้นทางการท่องเที่ยวที่จัดทำขึ้นใหม่ จำเป็นต้องเตรียมสถานที่ๆเป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานและเตรียมสื่อประชาสัมพันธ์ในการนำเสนอภาพรวมของการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแซว

4. ด้านการสร้างเครือข่าย กลุ่มโฮมสเตย์ควรสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงโฮมสเตย์ที่มีอยู่ในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

5. ด้านการปรับปรุงระบบ Logistics ทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการเดินทางผ่านแดนไทย-ลาว ผู้บริหารระดับจังหวัดควรเร่งสร้างร่วมมือระหว่างผู้นำระดับสูงด้านการท่องเที่ยวระหว่างไทยและสปป.ลาว เพื่อลดระยะทางและเวลา ในการเดินทางผ่านแดนของนักท่องเที่ยว ที่จะเดินทางไปเมืองโบราณสุวรรณโคมคำของ สปป.ลาว

6. ด้านความยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซวต้องพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวเป็นความรับผิดชอบของชุมชนมากกว่าเป็นขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยจัดหางบประมาณสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆต่อไป

7. ด้านผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เนื่องจากกำลังมีการสร้างท่าเรือแห่งที่สองใกล้กับท่าบ้านสบกก ดังนั้นผู้บริหารควรทบทวนแผนการใช้ที่ดินเช่นการทำโซนนิ่ง และมาตรการการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น โดยสร้างมาตรการดูแลโบราณสถานและโบราณวัตถุของพื้นที่ที่เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

โดยสรุป เนื่องจากโครงการวิจัยมีระยะเวลาสั้นเพียง 1 ปีซึ่งไม่พอเพียงสำหรับการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอให้ทำการวิจัยต่อไปอีกในระยะเวลาที่ 2 ในเชิงบูรณาการแทนที่แยกการวิจัยเป็น โครงการย่อยเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน